

شماره حقوق

دوفصلنامه

دوره ۴ - شماره ۸ - بهار و تابستان ۱۴۰۰

- ابعاد فقهی و جرم شناختی شرط بندی در فضای مجازی
ایوالفتح خالقی، سیمین فرخی نیا
- بررسی انتقادی رأی مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری راجع به آثار حقوقی جدایی
مجمع الجزایر چاگوس از موريس در سال ۱۹۶۵
- موسی عاکفی قاضیانی، محمد عاکفی قاضیانی
- واکاوی حقوقی تطبیقی نهاد وثیقه در پرتو قوانین ایران و انگلیس
حسین رحیمی خجسته، مرضیه فتحي برناجي
- رویکردی تطبیقی بر آثار ادغام شرکت‌های تجاری
افشین مجاهد
- تبیین ابعاد عدالت و اخلاق از منظر اصول چهارچوبی حقوق بین الملل اسلامی
نوروز کارگری، سجاد طبیبی
- جایگاه جنایات جنسی در محاکم کیفری بین‌المللی
عباس پورهاشمی، سحر چوبین
- پاندمی کووید ۱۹ در پرتو حقوق همبستگی
سیدبهراد میرفخرایی
- آثار و جهات تجدیدنظرخواهی (پژوهش‌خواهی) از منظر فقه امامیه، حقوق ایران و فرانسه
سیدجعفر هاشمی باجگانی، افشین مجاهد
- سرمایه گذاری خارجی در حقوق موضوعه ایران و موانع پیش روی آن
محمدرضا پوربور
- شرط ضمان مطلق مستأجر در نگهداری از عین مستأجره در فقه امامیه و حقوق مدنی ایران
فیروز احمدی، علی قائدرحمتی
- هشدار برای دانه درشت‌ها: مروری بر مهمترین نقش‌ها و رهاوردهای حقوق بین الملل
کیفری در نظم حقوقی بین المللی
- محسن قدیر، موسی گرمی
- مطالعه تطبیقی آثار جرم اختلاس در حقوق ایران و انگلستان با نگاهی به اسناد بین‌المللی
محسن جعفری، فاطمه اسدی
- تعهد حسن‌نیت در قراردادهای حقوق ایران و فرانسه
عباس کریمی، ابوالفضل سلیمیان
- رویکردی تطبیقی بر قرارداد ارفاقی در حقوق ایران، انگلیس و فرانسه
حسن رحیم زاده مبدی، افشین مجاهد
- آثار نفقه زوجه در حقوق ایران و فرانسه
مصطفی افضلی گروه
- مطالعه تطبیقی عدم نفوذ با بطلان نسبی در حقوق ایران و فرانسه
عباس کریمی، غلامرضا ایزدیناه
- نقد و ارزیابی ضررهای فردی، اجتماعی و قضائی جرم انگاری در نظام کیفری ایران
رستم علی اکبری، امیر فرج بخش

Comparative Approach to the Effects of Mergers on Commercial Companies

رویکردی تطبیقی بر آثار ادغام شرکت‌های تجاری

Afshin Mojahed

PhD Student in Private Law, Islamic Azad University, Meybod Branch, Lecturer, Islamic Azad University, Yazd Branch, Yazd, Iran

افشین مجاهد

دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، یزد، ایران

mojahedafshin859@gmail.com
http://orcid.org/0000-0003-3187-9559

Abstract

One of the solutions used to deal with the financial crisis in the international arena is the integration of commercial companies and is one of the effective legal institutions to coordinate companies with the competitive environment, economic and commercial activity, to increase their economic power and competitiveness. Is. The merger of commercial companies by increasing their power, the risk of creating a monopoly in the market in order to reduce the power of other actors in the field of merger companies also has consequences, so it has a dual function and impact on the market. The effect of the merger on the law of the European countries is more for the merging company than the merging company and this effect can be more negative than positive because it confronts the shareholders and persons affiliated with the merging company with a new challenge that can deprive them of their rights. Or deprive them of their rights. The effect of the merger on the rights of shareholders, whether a minority or a majority of the companies involved in the merger, and the creditors and non-shareholder debtors, is a significant one. In Iranian law, merger companies can be considered as a way to avoid financial problems, increase revenue, reduce costs and also as one of the most important ways of investing. There are also many goals and benefits in merging companies. Of course, there are drawbacks, the most important of which are monopolization and monopolizing the market. In this article, the effects of mergers of commercial companies are examined.

Keywords: Merger of companies, shareholders, trading company, investment, contract.

چکیده

یکی از راهکارهایی که برای مقابله با بحران مالی در عرصه بین‌المللی به کار گرفته شده، ادغام شرکت‌های تجاری است و از نهادهای حقوقی مؤثر برای هماهنگ شدن شرکت‌ها با محیط رقابتی، فعالیت اقتصادی و تجاری، برای افزایش توان اقتصادی و قدرت رقابتی آن‌ها است. ادغام شرکت‌های تجاری با افزایش توان آن‌ها، خطر ایجاد انحصار در بازار به منظور کاستن از قدرت فعالیت سایر فعالان در عرصه موضوع فعالیت شرکت‌های ادغام‌شونده را نیز پیامد داشته، بنابراین کارکرد و تأثیری دوگانه بر بازار دارد. تأثیر ادغام در حقوق کشورهای اروپایی، برای شرکت‌های ادغام‌شونده بیش از شرکت‌های ادغام‌کننده است و می‌تواند این تأثیر بیشتر منفی باشد تا مثبت چرا که سهامداران و اشخاص وابسته به شرکت ادغام‌شونده را با چالشی جدید مواجه می‌کند که می‌تواند حقوق آن‌ها را ضایع و یا آن‌ها را از حقوق‌شان به دور کند. تأثیر ادغام در حقوق سهامداران چه اقلیت و چه اکثریت شرکت‌های درگیر در ادغام و طلبکاران و بدهکاران غیرسهامدار، تأثیری زیاد و قابل‌تأمل است. در حقوق ایران، ادغام شرکت‌ها می‌تواند به عنوان روشی برای گریز از مشکلات مالی، افزایش درآمد، کاهش هزینه‌ها و همچنین به عنوان یکی از مهم‌ترین راه‌های سرمایه‌گذاری به حساب آید. همچنین در ادغام شرکت‌ها، اهداف و منافع زیادی وجود دارد. البته ایراداتی هم وجود دارد که مهم‌ترین آن‌ها انحصارطلبی و گرفتن قدرت انحصاری بازار است. در این مقاله آثار ادغام شرکت‌های تجاری مورد بررسی قرار می‌گیرد.

واژگان کلیدی: ادغام شرکت‌ها، سهامداران، شرکت تجاری، سرمایه‌گذاری، قرارداد.

Received:2021/04/28 - Review: 2021/07/29 - Accepted:2021/09/17

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۷/۲۸ - بازنگری مقاله: ۱۴۰۰/۰۹/۰۵ - پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۹/۲۹

مقدمه

امروزه ادغام شرکت‌ها، یکی از پدیده‌های شایع در عرصه حقوق تجارت به شمار می‌رود. با گسترش جوامع و داد و ستد های فراوان، ایجاد شرکت‌های تجاری در کنار اشخاص حقیقی که مبادرت به تجارت می‌کنند امری اجتناب ناپذیر است و بر همین مبنا همیشه شرکت‌های تجاری در پی راهی برای کم کردن هزینه‌های خود بوده‌اند که یکی از این شیوه‌های کم کردن هزینه، ادغام شرکت‌ها می‌باشد. علیرغم پیچیده بودن ادغام شرکت‌های تجاری، در حقوق ایران فرآیند ادغام و مباحث حقوقی آن تبیین نشده است. ادغام شرکت‌های تجاری یکی از کارسازترین سازکارهای اقتصادی برای نجات شرکت تجاری از شرایط نابسامان مالی و ورشکستگی و یا بهره‌گیری از توان مالی، شهرت و فناوری مشترک با هدف ارتقاء سطح تولید به شمار می‌رود. از آن جا که با تحقق روند ادغام، یک یا چند شرکت به پایان حیات و فعالیت خود می‌رسند، ادغام را بایستی یکی از شیوه‌های انحلال نیز به شمار آورد. با توجه به این که علت ادغام شرکت‌های تجاری می‌تواند کاهش هزینه‌ها و ریسک تجاری و بالابردن بهره‌وری و یا تمرکز مدیریت در بازار سرمایه باشد و تأثیرات فراوانی در امور اقتصادی و مالی خواهد داشت، لکن در حقوق ایران هنوز جایگاه خود را به عنوان عاملی مهم برای پیشرفت و بهره‌وری شرکت‌ها فراهم نیاورده است.

ادغام در کشورهای غربی از جمله فرانسه، انگلستان و ایالات متحده آمریکا بسیار شایع است و از آن‌ها برای انجام دادن پروژه‌های مهم اقتصادی که نیاز به سرمایه‌های بسیار دارد یا برای تخصصی کردن شرکت‌ها استفاده می‌کنند و حتی بخش عمده‌ای از حقوق و قوانین راجع به شرکت‌ها را همین ادغام و تجزیه تشکیل می‌دهد، در این کشورها با بهره‌گیری از مقررات ادغام و تمرکز شرکت‌ها می‌توان با کمترین هزینه از امکانات و فناوری و مدیریت سایر شرکت‌ها استفاده نمود و در نتیجه طرح‌های بزرگ اقتصادی که نیاز به همفکری و سرمایه بسیار دارد را عملی نمود و محصولاتی با بهترین کیفیت ممکن تولید نمود و خطر ورشکستگی شرکت را به حداقل ممکن رسانید و در نهایت موجبات شکوفایی و توسعه اقتصادی کشور را فراهم آورد. اما قانونگذار ما نه در قانون تجارت و نه در لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ به موضوع ادغام توجه ننموده است. اگرچه ادغام به عنوان راهکاری مؤثر در بازسازی شرکت‌های تجاری در بیشتر نظام‌های مهم حقوقی به رسمیت شناخته شده است، با این حال حقوق ایران در این زمینه در آغاز راه خود قرار دارد. بنابراین، شایسته و ضروری است قانونگذار ایران بر اساس نیازهای روز کشور مقررات

جامعی را در زمینه ادغام واقعی شرکت های تجاری از جمله شرکت های سهامی تدوین کند. با توجه به ماهیت موضوع، مقاله حاضر از لحاظ هدف، کاربردی، از لحاظ روش تحقیق، به صورت نظری می باشد و روش گردآوری اطلاعات کتابخانه ای بوده و روش تجزیه و تحلیل و جمع بندی به صورت توصیفی خواهد بود.

۱- مفهوم و تاریخچه ادغام شرکت های تجاری

در هیچ کدام از مقررات قانون تجارت، ادغام شرکت ها به معنای اصطلاحی آن تعریف نشده، ولی ادغام شرکت ها در اصطلاح حقوقی به معنای پیوستن دو یا چند شرکت به هم و تشکیل یک شرکت جدید است. به عبارت دیگر ادغام دو یا چند شرکت وقتی حاصل می شود که یا شرکتی، شرکت دیگر را امحاء و در خود حل کند یا دو یا چند شرکت در هم حل شده و شرکت دیگری از آن ها به وجود آید. همچنین این ادغام موجب انحلال شرکت هایی می شود که از بین می روند، بدون آن که اموال آن ها تصفیه شود. در واقع دارایی شرکت هایی که در نتیجه ادغام از بین می روند به شرکت جدید انتقال می یابد (اسکینی، ۱۳۸۴، ۵۵-۵۶). در حقوق فرانسه، ادغام در شرکت های تجاری، به این معناست که کنترل دو یا چند شرکت تجاری به ویژه شرکت سهامی، تحت سیطره یک شرکت تجاری درآید (Clarkson & Roger, 1982, 339). با توجه به اهداف، ماهیت و آثار ادغام می توان این گونه تعریف نمود: ادغام عبارت است از روندی که در نتیجه آن و بدون آن که شرکت یا شرکت های موضوع ادغام زمان دراز و هزینه های انحلال را تحمل کنند، با شرکت دیگری یکی شده و یا شخصیت جدیدی از یکی شدن دو یا چند شرکت تشکیل می گردد. در کشورهای اروپایی از این امر برای ایجاد یک قدرت اقتصادی برتر در جهت انجام پروژه های بزرگ اقتصادی استفاده می شود. از دیگر فواید این پیوستگی، تخصصی نمودن شرکت ها و تعیین یک هدف مشترک می باشد. به طور کلی اختلاط و ادغام شرکت ها با یکدیگر مورد قبول اکثر قوانین است (گودرزپور، ۱۳۹۶، ۱۳). لازم به ذکر است، ماهیت حقوقی ادغام شرکت های تجاری، قرارداد است. اما قراردادی خاص، که شرایط و ضوابط خاص آن را قانونگذار مشخص نموده و نمی توان آن را با سایر قراردادهای خصوصی تطبیق داد و لذا در تعریف ادغام شرکت های تجاری باید گفت: ادغام شرکت های تجاری، قراردادی خاص، مطابق تحدید شرایط و آثار آن توسط قانون است که طی آن دو یا چند شرکت، ضمن محو بدون تصفیه شخصیت حقوقی خود، حقوق و تعهدات خود را به شرکت جدید یا موجود منتقل نموده و این شرکت قائم مقام شرکت های محو شده است (هاشمی، ۱۳۹۶، ۹۹).

آن چه که از بررسی قوانین مختلف خصوصاً قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ و لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ از یک سو و قوانین دیگر کشورها درباره ادغام به دست می‌آید، نه تنها نشانی از پیشینه روشن در نظام حقوقی ایران در رابطه با ادغام وجود ندارد، بلکه حکایت از پراکندگی و ابهام در مقررات موجود دارد (پاسبان، ۱۳۹۱، ۲۱۴). در این رابطه مقررات شرکت‌های تعاونی و قوانین خاص دیگر تنها نسبت به مورد خاص خود اجرا می‌شده و هیچگاه به عنوان قابل اعمال به شرکت‌های تجاری خصوصی نبوده‌اند. در حقوق ایران ادغام شرکت‌های تجاری چندان مورد توجه قانونگذار قرار نگرفته و عدم وجود یک قانون در این رابطه، تا سال ۱۳۵۰ نیز ادامه داشت، تا این که در قانون شرکت‌های تعاونی و اتحادیه‌های تعاونی برای نخستین بار ادغام شرکت‌ها مطرح گردید. از مهم‌ترین علل این امر وابستگی نزدیک بخش دولتی با بخش خصوصی و شرکت‌های تعاونی بود. اکنون تنها قانون کشور ما که در آن وضعیت ادغام شرکت‌ها مطرح شده است قانون تعاونی بوده و قانونگذار ما در ارتباط با دیگر شرکت‌ها مصوبه‌ای ندارد (خزاعی، ۱۳۸۵، ۵۵). بنابراین در حقوق ایران جز در مورد شرکت‌های تعاونی که مقرراتی برای ادغام آن‌ها پیش‌بینی شده و نیز مقررات پراکنده‌ای که در زمینه ادغام بعضی از شرکت‌ها تدوین گردیده، مقررات مدونی که حاکم بر ادغام کلیه شرکت‌های تجاری باشد وجود ندارد. به همین دلیل سازمان‌ها و مراجع دست‌اندرکار در برخورد با این نهاد راه افراط و تفریط در پیش گرفته‌اند، به گونه‌ای که علیرغم وجود قانون خاص در سال ۱۳۷۱ به منظور ادغام دو شرکت دولتی، دست‌اندرکاران اداره ثبت شرکت‌ها برای سال‌ها با استناد به سکوت قانون تجارت در این رابطه، از اجرای قانون یاد شده سر باز می‌زدند. در مقابل و در حالی که مجوز عامی برای ادغام شرکت‌های تجاری خصوصی در قوانین موضوعه وجود نداشت، مدیران اداره ثبت شرکت‌ها بر پایه مقررات مبهم قوانین غیرمرتبط از جمله قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶ و یا مقررات قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹، ادغام شرکت‌های خصوصی را به رسمیت شناخته و مورد ثبت قرار داده‌اند.

با این حال، مفهوم ادغام در نظام حقوقی ایران سازکاری بیگانه به حساب نمی‌آید، بلکه پیشینه‌ای نزدیک به نیم قرن را پشتوانه خود دارد. شاید نخستین مقرر قانونی در ارتباط با ادغام شرکت‌ها را بتوان در مواد ۹۵ به بعد قانون شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۳۵۰ یافت نمود. پس از انقلاب اسلامی نیز در قوانین خاص دیگری مانند لایحه قانونی ادغام شرکت ملی ذوب آهن ایران و شرکت ملی صنایع فولاد ایران و تشکیل شرکت ملی فولاد ایران مصوب ۱۳۵۸ و قانون بخش تعاون اقتصاد جمهوری

اسلامی ایران، نهاد ادغام برای شرکت های تعاونی و موارد خاص به رسمیت شناخته شد. همچنین قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳ و قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۶ بخش مهمی از مقررات خود را به موضوع ادغام شرکت ها اختصاص داده است. صرفنظر از قانون مالیات های مستقیم و قوانین مختلف برنامه توسعه، برای نخستین بار تلاش گردید تا نهاد ادغام به عنوان مجوز فراگیر برای همه شرکت های تجاری در لایحه جدید پیشنهادی قانون تجارت ۱۳۸۴ به تفصیل مورد پیش‌بینی قرار گیرد (گودرزپور، ۱۳۹۶، ۳۱).

۲- آثار ادغام شرکت های تجاری در حقوق ایران

یکی از آثاری که بر قرارداد ادغام واقعی مترتب می شود انتقال کلیه حقوق و تعهدات شرکت تجاری ادغام شونده به شرکت تجاری ادغام کننده است. این قرارداد علاوه بر آثاری که بر شرکت های تجاری طرف قرارداد دارد، بر حقوق سهامداران و یا دارندگان سهم‌الشرکه نیز اثر می گذارد (دانشورحکیمی میبدی و عاشوری، ۱۳۹۴، ۴۰). در واقع با انجام ادغام واقعی کلیه اموال منقول و غیرمنقول، مطالبات، قراردادهای دعاوی له و علیه شرکت، حقوق معنوی و غیره و همچنین کلیه دیون و تعهدات شرکت تجاری ادغام شونده به شرکت تجاری ادغام کننده منتقل می شود.

یکی از مسائل مهمی که در انتقال حقوق و تعهدات مطرح می شود، موضوع شروط قراردادی و محدودیت های قانونی در نقل و انتقال است، برخی از قراردادهایی که شرکت ها با اشخاص ثالث منعقد می کنند، متضمن شروطی است که شرکت را از انتقال قرارداد منع می کند، مثلاً در قراردادهای بیمه معمولاً بیمه گر با درج شرطی در قرارداد، بیمه گذار را از انتقال بیمه نامه منع می کند، همچنین ممکن است انتقال برخی امتیازات یا پروانه هایی که دولت به اشخاص می دهد، موکول به تأیید مقام یا مرجع خاصی باشد. در حقوق ایران، مقرر صریحی در مورد تأثیر ادغام شرکت ها بر شروط عدم انتقال وجود ندارد لذا برای روشن شدن اثر ادغام بر شروط عدم انتقال باید روش تحقق ادغام مورد توجه قرار گیرد. از این جهت تحقق ادغام به دو روش ممکن است: در روش اول، قانونگذار رأساً مبادرت به ادغام شرکت ها می کند. در روش دوم، قانونگذار اختیار ادغام را بر عهده شرکت های تجاری قرار داده، شرکت ها با رعایت مقررات قانونی می توانند مبادرت به ادغام کنند. در موردی که قانونگذار رأساً مبادرت به ادغام دو یا چند شرکت دولتی می کند، می توان گفت اراده طرفین تأثیری در تحقق ادغام ندارد و ادغام به حکم قانون و به نحو قهری انجام می گیرد.

در این حالت به نظر می‌رسد چون اراده طرفین تأثیری در تحقق ادغام ندارد و قانونگذار خود اجازه ادغام را داده است، شرکت جدید یا بازمانده، قائم مقام شرکت های منحل شده می‌گردد. در موردی که قانونگذار انجام ادغام را به عهده خود شرکت ها گذاشته است اگر انتقال ارادی باشد، شرکت منحل شده بدون موافقت مشروط له نمی‌تواند حقوق خود را از طریق ادغام به دیگری منتقل کند. ماده ۱۰۵ قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹ در مورد آثار ادغام چنین بیان می‌کند: «کلیه حقوق و تعهدات، دارایی، دیون و مطالبات شرکت یا شرکت های موضوع ادغام، به شرکت پذیرنده ادغام یا شرکت جدید منتقل می‌شود.» بند الف ماده ۴۰ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳ در بیان آثار ادغام مقرر می‌دارد: «کلیه حقوق و تعهدات، دارایی، دیون و مطالبات شرکت یا شرکت های موضوع ادغام به شرکت پذیرنده ادغام یا شرکت جدید انتقال خواهد یافت...» قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰ در مورد آثار ادغام ساکت است و صرفاً به موجب ماده ۵۳ آن به شرکت های تعاونی اجازه داده است در صورت تصویب مجامع عمومی فوق العاده و طبق مقررات آئین نامه اجرایی آن با یکدیگر ادغام شوند. لکن در ماده ۱۴ اصلاح آئین نامه اجرایی قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۲ مقرر شده پس از ثبت ادغام در مرجع ثبت شرکت ها، تمامی دارایی ها، حقوق، تعهدات، دیون، مطالبات و کارکنان شرکت های موضوع ادغام به شرکت پذیرنده و یا شرکت جدید منتقل خواهد شد. هیات مدیره شرکت جدید یا پذیرنده ادغام حسب مورد موظف است بلافاصله نسبت به تهیه دفاتر قانونی جدید یا اصلاح دفاتر قانونی خود اقدام و ارقام، دارایی ها، بدهی ها و تعهدات مندرج در دفاتر هر یک از شرکت های ادغام شده را در دفاتر قانونی شرکت ثبت و منعکس نماید. شرکت تعاونی جدید یا پذیرنده ادغام از هر جهت مسئول تعهدات و دیون شرکت های طرف ادغام یا ادغام شونده (حسب مورد) خواهد بود. بنابراین به موجب ادغام، شرکت بازمانده یا جدید قائم مقام شرکت های منحل شده می‌گردد و در ارتباط با قراردادهای منعقد بین شرکت های منحل شده و اشخاص ثالث ادغام موجب انتقال موقعیت قراردادی می‌گردد.

ادغام واقعی دو اثر عمده، جانشینی عام شرکت تجاری ادغام و تغییر اساسنامه آن و یا تصویب اساسنامه جدید بر شرکت تجاری ادغام کننده دارد. در حقوق ایران، مقررات پیش بینی شده برای ادغام قانونی شرکت های تعاونی و بعضی شرکت های دولتی قابل تسری به سایر شرکت های تجاری به ویژه شرکت های سهامی نیست. همچنین محو شخصیت شرکت های موجود، بدون نیاز به تصفیه و

انتقال حقوق و تعهدات آن به شرکتی دیگر و قائم مقامی آن شرکت در کلیه حقوق و تعهدات، اثر اصلی ادغام است. همچنین بر اثر ادغام کلیه اموال منقول و غیرمنقول، مطالبات، قراردادهای، دعاوی له و علیه شرکت، حقوق معنوی و نیز کلیه دیون و تعهدات شرکت تجاری ادغام شونده به شرکت تجاری ادغام کننده منتقل می‌شود و شرکت اخیر به عنوان قائم مقام شرکت ادغام شونده خواهد بود. لازم به ذکر است نه تنها کلیه بدهی‌ها به شرکت پذیرنده ادغام یا شرکت جدید منتقل می‌شود، بلکه قراردادهایی که شرکت‌های طرف ادغام منعقد نموده‌اند به شرکت ادغام کننده یا شرکت جدید منتقل می‌شود و شرکت‌های مذکور موظف به انجام این تعهدات هستند.

یکی از مسائل بسیار مهم در ادغام، حقوق دارندگان سهام یا سهم‌الشرکه در شرکت‌های طرف ادغام است، به خصوص در شرکت‌های ادغام شونده که شرکت بدون این که تصفیه شود، شخصیت حقوقی آن از بین می‌رود. با انجام ادغام کلیه حقوق و تعهدات شرکت تجاری ادغام شونده به شرکت تجاری ادغام کننده منتقل و شرکت تجاری ادغام شونده، بدون انجام عملیات تصفیه منحل می‌شود. در انحلال معمولی پس از تأدیه حقوق طلبکاران و رعایت مقررات مربوط به تصفیه، باقیمانده دارایی شرکت بین سهامداران یا دارندگان سهم الشرکه تقسیم می‌شود، ولی با انجام ادغام وضعیت آنان به کلی دگرگون می‌شود؛ زیرا شخصیت حقوقی شرکت ادغام شونده بدون این که تصفیه شود از بین می‌رود و شرکت پذیرنده ادغام، قائم مقام شرکت منحل شده می‌گردد. از سوی دیگر آثار ادغام بر دارندگان سهم الشرکه یا سهامداران مخالف، متفاوت با آثار آن بر دارندگان سهم الشرکه یا سهامداران موافق است (فوقی، ۱۳۹۶، ۶۲).

۳- آثار ادغام شرکت‌های تجاری در حقوق فرانسه

قرارداد ادغام واقعی موجب انتقال حقوق و تعهدات شرکت تجاری ادغام شونده به شرکت ادغام کننده و همچنین محو شخصیت حقوقی شرکت تجاری ادغام شونده می‌شود. در حقوق فرانسه در بند ۱۲ ماده ۲۳۶ قانون تجارت فرانسه مصوب ۱۸۰۷ ذکر شده وقتی که ادغام شرکت از طریق تاسیس یک شرکت جدید انجام شود، امکان دارد این شرکت بدون مشارکت‌های شرکت‌های دیگر به غیر از شرکت‌هایی که در حال ادغام اند شکل گیرد و حقوق و تعهدات شرکت ادغام شده به شرکت ادغام کننده منتقل شود. در همه موارد، پیش نویس اساسنامه شرکت جدید توسط جلسه خاص سهامداران هر شرکت در حال انحلال تصویب خواهد شد. در خصوص ادغام بدو مدیران شرکت موظفند موافقت کلی و اصولی مجمع عمومی فوق العاده شرکت‌های سهامی و یا مجمع عمومی

شرکاء را در سایر شرکت‌ها کسب نمایند. متعاقباً نامبردگان باید طرح مشترک ادغام را با همکاری و تصویب هیات مدیره همه شرکت‌ها تهیه نمایند (صقري، ۱۳۹۰، ۱۹۶). در حقوق فرانسه طبق تفسیر رسمی که از قانون اصلاحی نمونه شرکت‌های تجاری، مصوب ۱۹۶۹ و اصلاحات بعدی آن در سال ۱۹۸۵ به عمل می‌آید حاکی از این است که انتقال حقوق و تعهدات در ادغام واقعی به حکم قانون و غیرارادی است و نیز با توجه به بند ۱۲ ماده ۲۳۶ قانون تجارت فرانسه مصوب ۱۸۰۷ وقتی که ادغام شرکت از طریق تاسیس یک شرکت جدید انجام شود، امکان دارد این شرکت بدون مشارکت‌های شرکت‌های دیگر به غیر از شرکت‌هایی که در حال ادغام اند شکل گیرد و حقوق و تعهدات آن به شرکت ادغام کننده منتقل شود و این همان مورد غیرارادی است و در همه موارد، پیش نویس اساسنامه شرکت جدید توسط جلسه خاص سهامداران هر شرکت در حال انحلال تصویب خواهد شد (گودرزپور، ۱۳۹۶، ۶۸).

در حقوق فرانسه، طبق بند ۶ ماده ۲۳۶ قانون شرکت‌های تجاری حقوق و تعهدات شرکت تجاری ادغام شونده به دستور دادگاه به شرکت ادغام کننده منتقل می‌شود و این حاکی از آن است که طرفین قرارداد، اختیاری در انتقال حقوق و تعهدات ندارند و در واقع می‌توان گفت انتقال حقوق و تعهدات از طریق ادغام به حکم قانون و به وسیله دادگاه است و بدیهی است، دادگاه رعایت غبطه دولت را می‌کند. همچنین با توجه به بند ۱ ماده ۲۳۶ قانون تجارت فرانسه مصوب ۱۸۰۷ به محض وقوع ادغام واقعی، شرکت یا شرکت‌های تجاری ادغام شونده شخصیت حقوقی خود را از دست می‌دهند. بدین معنا که در ادغام ساده شخصیت حقوقی شرکت تجاری ادغام شونده از بین می‌رود و شرکت تجاری بازمانده به عنوان یک شخص حقوقی مجزا به حیات خود ادامه می‌دهد. در ادغام ترکیبی، دو یا چند شرکت تجاری در یک شرکت تجاری جدید ادغام و شخصیت حقوقی آن‌ها محو می‌شود. محو شرکت یا شرکت‌های تجاری بدین معنا است که شرکت‌ها در نتیجه ادغام به حکم قانون منحل می‌گردند. لکن انحلال آن‌ها بدین معنا نیست که شخصیت حقوقی آن‌ها بعد از انحلال برای رعایت مقررات مربوط به تصفیه باقی بماند، بلکه به محض وقوع ادغام، شرکت یا شرکت‌های تجاری ادغام شونده بدون این که نیازی به رعایت مقررات مربوط به تصفیه باشد منحل و شخصیت حقوقی آن‌ها محو می‌گردد. در واقع محو شخصیت حقوقی شرکت تجاری ادغام شونده به منزله فوت شخص حقوقی است. همان گونه که با فوت شخص حقیقی شخصیت او از بین می‌رود و دارایی‌ها و تعهدات آن به وراثت آن منتقل می‌شود. ادغام واقعی نیز موجب فوت و نابودی شرکت

تجاری (شخص حقوقی) ادغام شونده می‌شود و کلیه دارایی‌ها و تعهدات آن به شرکت تجاری بازمانده منتقل می‌شود و این موضوعی است که در حقوق فرانسه در قانون اصلاحی نمونه شرکت های تجاری، به آن تصریح شده است.

در حقوق فرانسه شرکت تجاری ادغام کننده جانشین و یا قائم مقام شرکت تجارت ادغام شونده است و چنین حالتی را «جانشین عام» می‌گویند. زیرا با انحلال شرکت تجاری ادغام شونده، کلیه حقوق و تعهدات آن به شرکت تجاری ادغام کننده منتقل می‌شود. در واقع با انجام ادغام واقعی مجموعه‌ای از اموال و حقوق و تعهدات شرکت تجاری ادغام شونده به شرکت تجاری ادغام کننده منتقل می‌شود. قائم مقامی شرکت تجاری ادغام کننده مانند قائم مقامی عام وراث می‌باشد. بدین معنا که قائم مقامی آن ناظر به مال یا حق یا تعهد معین نیست بلکه شامل کلیه اموال حقوق و تعهدات می‌گردد. پس از ادغام، شرکت تجاری ادغام کننده به عنوان قائم مقام شرکت تجاری ادغام شونده می‌تواند حقوق شرکت تجاری ادغام شونده را استیفا کند (Hutehson & mason, 2001, 35). چنانچه شرکت تجاری ادغام شونده با اشخاص ثالث قراردادی منعقد کرده باشد، شرکت تجاری ادغام کننده به عنوان قائم مقام می‌تواند اجرای تعهدات قراردادی را از اشخاص ثالث بخواهد و همچنین اشخاص ثالث نیز می‌توانند اجرای تعهدات قراردادی شرکت تجاری ادغام شونده را از شرکت تجاری ادغام کننده بخواهند. کلیه دعاوی له و علیه شرکت تجاری ادغام شونده به شرکت تجاری ادغام کننده منتقل می‌شود و شرکت تجاری ادغام کننده می‌تواند به عنوان قائم مقام شرکت تجاری ادغام شونده آن‌ها را پیگیری و همچنین اشخاص ثالث می‌توانند دعاوی خود علیه شرکت تجاری ادغام شونده را به طرفیت شرکت تجاری ادغام کننده اقامه کنند.

در حقوق فرانسه، کلیه سهامداران یا دارندگان سهم الشرکه به غیر از سهامدارانی که مخالفت خود را کتباً اعلام داشته‌اند، ملزم به قرارداد می‌شوند و هر عوضی که در پیشنهاد ادغام تعیین شده باشد بین آنان تقسیم می‌شود. سهامداران یا دارندگان سهم الشرکه شرکت تجاری ادغام شونده اعم از دارندگان معمولی و ممتاز در قبال از دست دادن حقوق خود در شرکت تجاری ادغام شونده به حکم قانون مالک عوض مقرر در پیشنهاد ادغام می‌شوند. در حقوق فرانسه سهامداران یا دارندگان سهم الشرکه که موافق ادغام واقعی شرکت نباشند حق دارند با رعایت شرایط قانونی ارزش منصفانه سهام خود را به میزان مورد توافق و یا در صورت عدم توافق به تشخیص دادگاه نقداً دریافت دارند. این حق را «حق ارزیابی» و یا «حقوق معترضین» یا «جبران خسارت از طریق ارزیابی» می‌نامند. شرایطی که

سهامدار یا دارنده سهم الشرکه باید برای اخذ ارزش منصفانه سهام خود را رعایت کند در اکثر قوانین فرانسه تقریباً مشابه است. علاوه بر این، تاثیر ادغام بر اشخاص ثالث که شامل طلبکاران و دارندگان اوراق مشارکت می باشد تاثیر به سزایی دارد و طلبکاران شرکت ادغام شونده، می توانند طلبکاران با وثیقه یا طلبکاران بی وثیقه باشند، به موجب بند ۱۴ ماده ۲۳۶ قانون تجارت فرانسه شرکت ادغام پذیر بدهکار اشخاص بستانکار بدون وثیقه شرکت ادغام شونده می گردد و می توانند به طرح ادغام در مدت زمان مقرر اعتراض کنند. دادگاه می تواند اعتراض را رد یا دستور بازپرداخت مطالبات بستانکاران معترض را صادر نماید و یا آن که به پیشنهاد شرکت ادغام پذیر، دستور ایجاد تضمینات مناسب را صادر کند. در حقوق فرانسه سهامداران اقلیت می توانند به لحاظ عدم رعایت شرایط قانونی، مدعی بطلان قرارداد ادغام شوند و دعوی بطلان مطرح کنند و دادگاه می تواند بطلان ادغام را به درخواست هر ذینفع به سبب سوءاستفاده از حق که از جانب سهامداران اکثریت معمول گردیده است، اعلام کند. همچنین در صورتی که سهامداران اقلیت از دریافت سهام جدید به دلیل کمی ارزش یا تعداد اندک آن خوداری کنند، شرکت ادغام کننده اجازه دارد سهام مزبور را در بورس به فروش برساند و وجه آن را به حساب اشخاص ذینفع بسپارد (بیگی حبیب آبادی، ۱۳۸۳، ۲۴۲).

۴- آثار ادغام شرکت های تجاری در حقوق انگلستان

حقوق انگلستان با وضع قانون شرکت های تجاری مصوب ۲۰۰۶، در مواد ۹۰۴ تا ۹۱۸ مقررات جامعی را در باب ادغام شرکت ها مقرر کرد. چنان که در قسمت اول ماده ۹۰۴ به ارائه تعریف از ادغام شرکت ها و در قسمت دوم همان ماده به تبیین انواع ادغام واحدهای تجاری، پرداخته است. مواد ۹۰۵ الی ۹۱۸ نیز به بیان شرایط و آثار ادغام اختصاص یافته است. مقررات این قانون در سال ۲۰۱۱ با اندکی اصلاح و تعدیل، هم اکنون ملاک عمل است (اسعدی نژاد، ۱۳۹۲، ۶۴). در حقوق انگلستان، مرجع قضایی نقش فعالی را در ادغام ایفا می کند و اراده طرفین قرارداد نقش انفعالی دارد. آثار ادغام از جمله پایان یافتن شخصیت حقوقی شرکت یا شرکت های ادغام شونده نیز با حکم مرجع قضایی محقق می شود (Morse, 2010, 339-340). این امر در مواد ۸۹۶ و ۸۹۹ قانون شرکت های تجاری مصوب ۲۰۰۶ مورد اشاره قرار گرفته است. بنابراین توافق شرکت های موضوع قرارداد ادغام به تنهایی برای جاری شدن آثار قرارداد کفایت نمی کند و باید دادگاه نیز حکم به جاری شدن آثار ادغام بدهد. در ادغام یک جانبه تنها واحد تجاری برتر باقی می ماند و شرکت یا شرکت های ادغام شونده از بین می روند؛ به واحد تجاری برتر «شرکت بازمانده» نیز گفته می شود (Best, 2010, 361).

با تحقق ادغام، در موضوع، هیأت مدیره، بازرسان و سرمایه شرکت بازمانده تغییرات مهمی ایجاد می‌شود. در حقوق انگلستان ایجاد آثار ادغام از جمله انتقال دارایی با حکم دادگاه ایجاد می‌شود. در نظام حقوقی فعلی ما به صرف توافق شرکت های موضوع ادغام، آثار این قرارداد ایجاد می‌شود (اسعدی نژاد، ۱۳۹۲، ۱۰۶). در انگلستان مراجع قضایی از حقوق شرکاء یا سهامداران شرکت های تجاری موضوع ادغام حمایت می‌کنند. مواد ۸۹۶ و ۹۰۰ قانون شرکت های تجاری مصوب ۲۰۰۶ بر این نقش مراجع قضایی تأکید می‌کنند. بر این اساس، سهامداران مخالف قرارداد ادغام، می‌توانند علاوه بر ابراز مخالفت خود حین تصویب طرح ادغام در مجمع شرکاء، پیش از تصویب مصوبه مجمع از ناحیه مرجع قضایی نیز اعتراض خود را در این مرجع مطرح کنند. دادگاه به تمامی اعتراضات رسیدگی می‌کند و در صورتی که دلایل مخالفان قرارداد ادغام را صحیح تشخیص دهد، اعتراض را تأیید و مصوبه مجمع را رد می‌کند. اما در صورتی که استدلال مخالفان را مردود بداند، ضمن تأیید مصوبه مجمع، حکم به جاری شدن آثار ادغام می‌دهد (Van Gerven, 2011, 51-53). با صدور این حکم، تمامی شرکت های موضوع ادغام و شرکای آن ها به قرارداد ادغام ملزم می‌شوند.

در حقوق انگلستان و سایر کشورهای تابع حقوق کامن لا، مادامی که توافقی در باب قرارداد کار موجود نباشد، شرکت تجاری (کارفرما) دارای اختیارات وسیع در قرارداد کار خواهد بود. با این حال، انعقاد قرارداد ادغام، شرکت بازمانده یا جدید را متعهد بر حفظ رابطه استخدامی با کارگر می‌کند (Mothersole, 2000, 517). در عمل مراجع قضایی نیز، مزایایی را برای کارگران شرکت های موضوع ادغام در نظر می‌گیرند. در نظام حقوقی انگلستان به موجب ماده ۸۹۶ قانون شرکت های تجاری، جلسه مجمع عمومی شرکاء برای تصویب طرح ادغام نیاز به اجازه مستقیم دادگاه دارد؛ همچنین به موجب ماده ۸۹۹ همان قانون، تحقق این ساختار حقوقی و ظهور آثار این ماهیت، با حکم مرجع قضایی همراه است. بنابراین، طرفین قرارداد در تحقق این ساختار، نقش منفعلی دارند و حکم مرجع قضایی در وقوع و بروز آثار این قالب حقوقی، از نقشی تعیین کننده و فعال برخوردار است. بنابراین به دلیل این که تحقق قالب حقوقی ادغام شرکت های تجاری در حقوق انگلستان با حکم مرجع قضایی صورت می‌گیرد، بروز اثر انتقالی قرارداد ادغام را نمی‌توان دلیلی بر نقض الزام قراردادی مقید به مباشرت شرکت تجاری ادغام شونده تلقی نمود. زیرا در حقوق این کشور، اراده شرکت های موضوع قرارداد ادغام، علت ذاتی تحقق این ماهیت حقوقی نیست بلکه با دخالت تعیین کننده مرجع قضایی محقق می‌شود.

مراحل تحقق ادغام در حقوق انگلستان عبارتند از: تنظیم طرح ادغام توسط هیأت مدیره شرکت های موضوع ادغام؛ تسلیم طرح ادغام به مرجع ثبت شرکت ها و انتشار آگهی متعاقب آن؛ درخواست مجوز دادگاه در خصوص تشکیل جلسه مجمع عمومی صاحبان سهام برای ارائه طرح ادغام در مجمع؛ تشکیل جلسه مجمع عمومی صاحبان سهام و تصویب طرح ادغام؛ دستور دادگاه بر مصوبه مجمع برای جاری کردن آثار ادغام. در حقوق انگلستان برخلاف حقوق ایران، دادگاه نقش فعالی را در مراحل مختلف ادغام ایفاء می کند؛ بنابراین فرآیند ادغام در انگلستان بسیار کند است و به ندرت امکان ادغام شرکت ها فراهم می شود. در حقوق انگلستان توافق شرکت های موضوع قرارداد ادغام به تنهایی برای جاری شدن آثار قرارداد کفایت نمی کند و باید دادگاه نیز حکم به جاری شدن آثار ادغام بدهد.

به طور کلی سه اثر اصلی بر ادغام در حقوق ایران و انگلستان مترتب است: محو شخصیت حقوقی شرکت یا شرکت های ادغام شونده بدون تصفیه؛ ایجاد شخصیت حقوقی جدید در ادغام دو یا چندجانبه و بقای یکی از شرکت های موجود در ادغام یک جانبه؛ انتقال دارایی شرکت یا شرکت های ادغام شونده به شرکت جدید یا بازمانده حسب مورد.

۵- آثار ادغام شرکت های تجاری در حقوق ایالات متحده آمریکا

ایالات متحده آمریکا از جمله کشورهایی بوده که واکنشی سریع و در عین حال مناسب نسبت به بحث ادغام در قرون نوزدهم و بیستم میلادی و همچنان در عصر حاضر داشته و یکی از کشورهای پیشرفته در این زمینه از جهات مختلف قانونگذاری، رویه ای و همچنین حجم مبادلات صورت گرفته از طریق ادغام است که تأثیر مثبت فراوانی بر اقتصاد این کشور بر جای گذاشته است. در بحث ادغام شرکت های تجاری، به جرأت می توان ایالات متحده آمریکا را یکی از پیشگامان این عرصه دانست که در پیدایش و تکامل و پیشرفت آن نقش به سزایی را ایفا نموده است که این امر خود نیازمند وجود زیرساخت های حقوقی، قانونی و قضایی است.

قوانین ایالات متحده آمریکا در حوزه ادغام بنگاه های اقتصادی به دو بخش تقسیم می گردند که بخش نخست قوانین ماهوی و بخش دوم، قوانین شکلی مرتبط با ادغام است. بخش نخست که ارتباط تنگاتنگی با حوزه حقوق رقابت دارد، قوانین موجود با تأکید بر جلوگیری از ایجاد انحصار در پی ادغام بنگاه های اقتصادی تدوین گردیده اند که این امر برخاسته از شرایط حاکم بر اقتصاد ایالات متحده آمریکا در قرن نوزدهم میلادی به دلیل وجود تراست و کارتل هایی بود که حقوق رقابت را به

ورطه نابودی کشانده بود و لذا توجه قانونگذار به این مهم باعث وضع قوانینی در این زمینه در جهت جلوگیری از ادغام‌هایی که مولد انحصار بوده و در تعارض با حقوق رقابت هستند، گردید. از جمله این قوانین می‌توان به قانون شرمن، کلیتون و هارت اسکات ردینو، قانون کمیسیون تجارت فدرالی و همچنین اصول راهنمایی که توسط وزارت دادگستری تهیه می‌گردید اشاره نمود. اما در خصوص بخش دوم یعنی قوانین شکلی مرتبط با حوزه ادغام، در حقوق ایالات متحده آمریکا از ابعاد گسترده تری برخوردار بوده و توجه به آن از جنبه نحوه شکل‌گیری ادغام بنگاه‌ها و آثار ایجاد شده پس از آن، از اهمیت برخوردار است (کریمی، ۱۳۹۶، ۵۳).

در حقوق ایالات متحده آمریکا ادغام و تجزیه شرکت‌ها قرارداد محسوب شده و تابع شرایط قراردادی خواهند بود و از این حیث محدودیتی وجود نخواهد داشت. اما قوانین مختلف تصویب شده در ایالات متحده آمریکا، مواظبت دقیق از پیشآمد رویه‌های ضدرقابتی حاصله از تمام اعمال تجاری، از جمله ادغام و تجزیه خواهند داشت. در نظام حقوقی شرکت‌های ایالات متحده آمریکا، مقررات دو قانون عام شرکت‌های تجاری ایالت دلاور^۱ و قانون نمونه شرکت‌های تجاری که از قوانین مهم ایالات متحده آمریکا در حوزه شرکت‌ها می‌باشند. قانون ایالت دلاور به عنوان یکی از قوانین پراهمیت در این حوزه، مقررات جامع و گسترده‌ای را در اکثر ابعاد ادغام شرکت‌های تجاری مقرر نموده که این قانون آزادی عمل زیادی را برای هر یک از شرکت‌ها به همراه دارد. چنان‌که انواع شرکت، چه سهامی یا غیرسهامی، خارجی و یا داخلی و همین‌طور شرکت مادر با شرکت‌های فرعی، می‌توانند در هم ادغام شوند. این قانون با وضع کمترین محدودیت‌ها در این حوزه، یکی از ایالت‌هایی است که بیشترین ادغام‌ها در آن جا رخ داده و درصد قابل توجهی از بزرگترین شرکت‌ها را در خود جای داده است. قانون نمونه شرکت‌های تجاری نیز با سعی در رفع خلاءهای موجود در حوزه حقوق شرکت‌های تجاری، اقدام به وضع مقررات نمونه در این حوزه نموده که ایالت‌های زیادی از آن تاثیر پذیرفته‌اند. در این قانون نیز در خصوص ادغام شرکت‌های تجاری مقررات نسبتاً جامعی ارائه شده که بر امکان ادغام انواع شرکت‌ها در یکدیگر صحنه‌گذارده و بر ادغام انواع شرکت اعم از داخلی و خارجی، شرکت مادر با شرکت تابعه و ... تأکید نموده است.

۱- ایالتی در شمال شرقی ایالات متحده آمریکا و یکی از ایالت‌های ساحلی اقیانوس اطلس آمریکا بوده و پایتخت آن دوور و شهر مهم آن ویلمینگتن است.

اگرچه نظام حقوقی ایالات متحده آمریکا در برخورد با ادغام شرکت‌های تجاری در مقایسه با طرح قانون تجارت ایران از تفاوت‌هایی برخوردار است، اما تفاوت‌های اصلی در موضوعاتی از قبیل ادغام شرکت‌های داخلی با خارجی، شرکت‌های مادر با شرکت‌های تابعه، نحوه تصمیم‌گیری در خصوص طرح ادغام توسط هر یک از شرکت‌ها می‌باشد که تفاوت‌های جزئی‌تر را تحت الشعاع قرار داده است. یکی از مواردی که قوانین این کشور و بیشتر در قانون عام شرکت‌های تجاری ایالت دلاور نمود پیدا کرده است، بحث ادغام انواع شرکت‌ها در یکدیگر می‌باشد. بر این اساس، ادغام انواع شرکت در هم مجاز شمرده شده است. یکی دیگر از موضوعات مطروحه، عدم توجه طرح قانون تجارت به امکان ادغام شرکت‌های خارجی با شرکت‌های داخلی است. این امر در قوانین ایالات متحده آمریکا برجسته بوده و بر آن تأکید شده است. چنان که در قانون ایالت دلاور در هر یک از ادغام‌ها بر امکان ادغام شرکت داخلی با شرکت خارجی ایالت در صورتی که مقررات حاکم بر شرکت خارجی ممنوعیتی در این خصوص ایجاد ننموده باشد، امکان پذیر بوده و این امر در قانون نمونه شرکت‌های تجاری نیز پذیرفته شده است. بر این اساس، ادغام شرکت‌های داخلی در همدیگر و یا ادغام شرکت داخلی با شرکت خارجی امکان پذیر خواهد بود. لذا در صورتی که ادغام توسط شرکت خارجی مجاز دانسته شود بدون نیاز به امر دیگری، می‌تواند طرف ادغام قرار گیرد. مشاهده می‌شود که در قانون ایالت دلاور محدودیت در ادغام شرکت‌های داخلی و خارجی به قانون حاکم بر شرکت خارجی و در قانون نمونه به تصمیم شرکت خارجی محدود شده است (کریمی، ۱۳۹۶، ۱۱۵).

لازم به ذکر است تصویب طرح ادغام در قانون ایالت دلاور باید به اطلاع کلیه سهامداران و شرکا بسته به نوع شرکت، برسد و در جلسه خاصی راجع به آن تصمیم‌گیری نمایند و در قانون نمونه شرکت‌های تجاری بر عهده هیأت مدیره نهاده شده است. به عبارتی دیگر، نهاد تصمیم‌گیرنده در خصوص ادغام، هیأت مدیره خواهد بود که می‌تواند نظر خود مبنی بر ادغام یا معاوضه سهام را مقید به شرایطی از سوی سهامداران نماید. به عبارتی دیگر، تصمیم‌گیری در این خصوص را می‌تواند مشروط بر تصویب سهامداران در جلسه‌ای خاص نماید.

نتیجه

در حقوق ایران و در قانون تجارت شرایط و تشریفات ادغام شرکت‌ها مسکوت مانده و آنچه که در مورد ادغام شرکت‌ها وجود دارد، قوانین پراکنده‌ای هست که فقط جواز ادغام را بیان می‌کند و

جزئیات و تشریفات ادغام ذکر نگردیده و همین امر باعث شده که ادغام نتواند جایگاه خود را به عنوان عاملی مهم برای پیشرفت و بهره‌وری شرکت‌ها فراهم نماید. ادغام شرکت‌ها، حقوق و تعهدات سهامداران اقلیت شرکت‌ها را تضییع می‌کند و سهامداران اکثریت چون موافق ادغام هستند به حقوق‌شان در ادغام می‌رسند و طلبکاران شرکت ادغام شونده با توجه به بحث قائم مقامی عام شرکت ادغام‌کننده نیاز به رضایت ایشان نیست و حقوق اشخاص ثالث هم از بین می‌رود و آن‌ها باید به ادغام اعتراض کنند تا با ابطال ادغام، از وقوع آن جلوگیری کنند.

در حقوق فرانسه و انگلستان و ایالات متحده آمریکا برای سهامداران اقلیت شرکت‌های تجاری که در نتیجه ادغام، حقوق آن‌ها متأثر می‌گردد برحسب نوع ادغام مقررات حمایتی وضع شده است. در مورد آثار ادغام بر طلبکاران شرکت پذیرنده ادغام باید چنین گفت که چون ادغام شرکت‌ها در اکثر قریب به اتفاق موارد، باعث افزایش سرمایه و اعتبار مالی شرکت پذیرنده ادغام است، لذا با ادغام شرکت‌ها، معمولاً هیچ خللی به حقوق طلبکاران شرکت پذیرنده ادغام وارد نمی‌شود، بلکه پشتوانه محکمی برای طلب آن‌ها خواهد بود. با وجود این پیشنهاد می‌شود با توجه به حقوق فرانسه برای حفظ امنیت روابط تجاری در کنار سرعت، به طلبکاران شرکت‌های طرف ادغام نیز حق اعتراض داده شود. امروزه با توجه به رشد و توسعه اقتصادی کشور و سیاست دولت در خصوصی سازی شرکت‌ها و تأکیدات مقام معظم رهبری مبنی بر اهمیت رشد اقتصادی و نیل به عدالت اجتماعی و جلوگیری از اختلال در رقابت و کاستن بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیت‌های اقتصادی و افزایش سطح اشتغال عمومی و نیز شتاب بخشیدن به رشد اقتصاد ملی، ارتقای کارایی بنگاه‌های اقتصادی و بهره‌وری منافع مادی و انسانی و فناوری، افزایش رقابت پذیری در اقتصاد و ... از طریق فرآیندی به نام خصوصی سازی، بحث ادغام شرکت‌ها و تأثیر قواعد و قوانین حقوق رقابت بر آن‌ها از مهم‌ترین مسائل کشور در خصوص شرکت‌ها بوده و قانونگذاری و وضع قواعد خاص پیرامون آثار و تبعات ناشی از آن، ضروری می‌باشد.

منابع

فارسی

- اسعدی نژاد، احمدرضا، ۱۳۹۲، **دگرگونی نهاد ادغام شرکت‌ها در حقوق ایران و تطبیق آن با حقوق انگلیس**، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- اسکینی، ربیعا، ۱۳۸۴، **حقوق تجارت (شرکت‌های تجاری)**، ج ۱، تهران، انتشارات سمت.

- بیگی حبیب آبادی، احمد، ۱۳۸۳، حقوق سهامداران اقلیت در ادغام شرکت های تجاری، پژوهش‌های حقوقی، شماره ۵.

- پاسبان، محمدرضا، ۱۳۹۱، دگرگونی در نهاد ادغام شرکت های تجاری- نقد قانون برنامه پنجم توسعه، تحقیقات حقوقی، شماره ۵۹.

- خزاعی، حسین، ۱۳۸۵، حقوق تجارت، ج ۱، چاپ اول، تهران، نشر قانون.

- دانشور حکیمی میدی، نادیا و عاشوری، مهدی، ۱۳۹۴، مطالعه تطبیقی ادغام شرکت های تجاری در حقوق ایران و کانادا، نخستین کنگره بین المللی حقوق ایران.

- صقری، محمد، ۱۳۹۰، حقوق بازرگانی شرکت ها: قواعد عمومی، شخصیت حقوقی، شرکت های تضامنی، سهامی، با مسئولیت محدود و مختلط، چاپ اول، تهران، انتشارات شرکت سهامی انتشار.

- فوقی، علیرضا، ۱۳۹۶، تلفیق و ادغام شرکت های تجاری در حقوق ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود.

- کریمی، وحید، ۱۳۹۶، بررسی تطبیقی ادغام شرکت های تجاری در نظام حقوقی ایران و ایالات متحده آمریکا، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق اقتصادی، دانشگاه علامه طباطبائی.

- گودرزپور، شاهرخ، ۱۳۹۶، ادغام شرکت های تجاری در حقوق ایران و فرانسه، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

- هاشمی، سیدامیرحسین، ۱۳۹۶، ادغام و تجزیه شرکت های تجاری و آثار آن در حقوق ایران و آمریکا، پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه امام صادق (ع).

قوانین

- قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱

- لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷

- قانون مالیات های مستقیم مصوب ۱۳۶۶

- قانون شرکت های تعاونی مصوب ۱۳۵۰

- لایحه قانونی ادغام شرکت ملی ذوب آهن ایران و شرکت ملی صنایع فولاد ایران و تشکیل شرکت ملی فولاد ایران مصوب ۱۳۵۸

- قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰

- قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹

- قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳

- قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۶

- قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹

- اصلاح آئین نامه اجرایی قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۲
- قانون تجارت فرانسه مصوب ۱۸۰۷
- قانون شرکت های تجاری فرانسه
- قانون اصلاحی نمونه شرکت های تجاری فرانسه مصوب ۱۹۶۹
- قانون اصلاحی نمونه شرکت های تجاری فرانسه مصوب ۱۹۸۵
- قانون شرکت های تجاری انگلستان مصوب ۲۰۰۶
- قانون نمونه شرکت های تجاری ایالات متحده آمریکا
- قانون عام شرکت های تجاری ایالت دلاور

لاتین

- Best, Marcus; Lucsoulrier, Jean; International Securities Law, Wolters Kluwer Legal, London, 2010.
- Hutehson and mason pllc, merger and acuisiton basic trangle techjurnal, paris ,2001.
- Kenneth W. Clarkson & Roger LeRoy Miller, Industrial Organization, Theory, Evidence, and Public Policy, paris, McGraw - Hill Book Company, 1982.
- Morse, Geoffrey, Partnership Law, New York, Oxford University Press, Seventh Edition, 2010.
- Mothersole, Brenda; Ridley, Ann, A-Level Law in Action, Second Edition, Oxford university Press, 2000.
- Van Gerven, Dirk, Cross-Border Mrger in Europe, Volum2, Cambridge University Press, 2011.

Legal Civilization

Biannual

No.8/Spring & Summer 2021

Jurisprudential and Criminological Aspects of Betting in Cyberspace

Abolfath KHaleghi, Simin Farrokhi Nia

A Critical Review of the Advisory Opinion of the International Court of Justice on the Legal Consequences of the Separation of the Chagos Archipelago from Mauritius in 1965

Moosa Akefi Ghaziani, Mohammad Akefi Ghaziani

Comparative Legal Analysis of the Collateral in the Light of the Anglo-Iranian Laws

Hossain Rahimi Khojasteh, Marzieyh Fathi Bornaji

Comparative Approach to the Effects of Mergers on Commercial Companies

Afshin Mojahed

Explaining the Dimensions of Justice and Ethics from the Perspective of the Principles of the Framework of Islamic International Law

Nourooz Kargari, Sajad Tayebi

The Place of Sexual Crimes in International Criminal Courts

Abbas Por Hashemi, Sahar CHoobin

Covid-19 Pandemic in the Light of Solidarity Rights

Sayyed Behrad Mirfakhraei

Effects and Aspects of Appeal (Research) from the Perspective of Imami Jurisprudence, Iranian Law and French

Sayyed Jafar Hashemi Bajegani, Afshin Mojahed

Foreign Investment in Iranian Subject law and the Obstacles Facing it

Mohammad Reza Burbur

the Condition of the Absolute Guarantee of the Tenant in Keeping the Same Tenant in Imami Jurisprudence and Civil law of Iran

Firooz Ahmadi, Ali Qaed Rahmati

A Warning for the Big Fish: A Review of the Most Significant Roles and Achievements of International Criminal Law in International Legal Order

Mohsen Ghadir, Mousa Karami

A Comparative Study of the Crime of Embezzlement in Iranian and British Law with a Look at International Documents

Mohsen Jafari, Fateme Asadi

Religious Pluralism in Iranian Criminal Code

Abbas Karimi, Abolfazl Salimian

A Comparative Approach to the Scheme of Arrangement in Iranian, British and French Law

Hasan Rahim Zade Meybodi, Afshin Mojahed

Effects of Wife Alimony in Iranian and French Law

Mostafa Afzali Goroh

A Comparative Study of Non-Influence with Relative Invalidity in Iranian and French Law

Abbas Karimi, Gholam Reza Izadpanah

Critique and Evaluation of Personal, Social and Judicial Harms of Criminalization in the Iranian Penal System

Rostam Ali Akbari, Amir Faraj Bakhsh